

תרומת האינטרנט למעורבות אזרחית ולטיפוח אזרחות דיגיטלית בקרב הנוער

הנוער נמצא בחזית השינויים הטכנולוגיים. הנוער הרבה יותר מעורב מהמבוגרים בצד האינטראקטיבי והתקשורת של האינטרנט, כמו שימוש במסרונים, ביקור בצ'טים ובמשחקי רשת.

מחקר מ-2003 חשף לראשונה שקבוצת גיל זו, של הנוער דווחה על שימוש זמן רב יותר באינטרנט מאשר צפייה בטלוויזיה (Reuters, 2003).

עד כה הרבה מהשיח האינטרנטי הקשור בנוער התמקד בצד האפל של הרשת. מצד אחד זה הביא לשורה של חוקים ופיתוח תוכנות פילטרינג וכדומה. הצד האחר הוא מגמה הפוכה של אתרים שצמחו ומטרים לעודד ולאפשר לנוער להשתתף בחיים הציבוריים האזרחיים: השתתפות פוליטית, מעורבות קהילתית, התנדבות, גיוס תרומות ואקטיביזם חברתי.

המחקר המתואר להלן בא לתעד את התוכן האזרחי הקיים באתרים לנוער ואת הפעילויות המוצעות לנוער. מטרת המחקר לשפוך אור על היבטים של תרבות מדיה דיגיטלית חדשה שלא זכתה עד כה לתשומת לב מספקת. החוקרים מקווים שבעקבות ממצאיהם יגרמו לניסוח מחדש של השיח הציבורי אודות המדיה והנוער. במקום להתמקד בהגנת הנוער מפני פגעי הרשת ההתמקדות תהיה בתכנים החדשים שמסייעים לנוער להיות אזרחים אחראיים.

הליך המחקר והמדגם: המחקר בוצע בין השנים 2002-2004. החוקרים זיהו מעל 400 אתרים אזרחיים לנוער וניתחו 300 מהם באופן שיטתי. בנוסף קיימו כמה ראיונות עומק עם מפתחי אתרים נבחרים.

האתרים למחקר נבחרו על פי שני קריטריונים:

אתרים שמתייחסים לנושאים אזרחיים.

אתרים שפונים ישירות לנוער.

מגבלות המחקר: הקושי באיתור האתרים והחשש שיעלמו בשל אי היציבות של הרשת. אחת האסטרטגיות שסייעה לאיתור הייתה שימוש בקישורים מאתר אחד כדי להגיע לאתר נוסף. הראיונות עם יוצרי מספר אתרים סייעה לתובנות. אמצעי האיתור העיקרי היה באמצעות מנועי חיפוש. שיטת הניתוח הייתה איכותנית והמחקר הוא תיאורי באופיו.

מיפוי המרחב הדיגיטלי האזרחי לנוער איננו מהווה מדגם מייצג. הקטגוריזציה של האתרים נעשתה בהתאם לסוגי הפעילות. על מנת ליצור את המיפוי נעשה ארגון של האתרים שנבדקו לפי 10 קטגוריות שיפורטו להלן:

הצבעה – אתרים שעסקו בעידוד הצבעה וקידום ענייני בחירות. אתרים מסוג זה מעודדים אקטיביזם פוליטי וחברתי, לחתום על מכתבים שנשלחים לפוליטיקאים, רישום לפעילויות שטח, דוכני החתמה ועוד.

התנדבות – שלישי מהאתרים שנבדקו מציעים התנדבות. יש פורטלים להתנדבות שבהם ניתן להזין פרטים ולקבל הצעות מתאימות.

גיוס תרומות – שלישי מהאתרים הציעו מידע לגבי גיוס תרומות, ללמד כיצד מגייסים תרומות והצעות לפעילויות צדקה.

פעילות קהילתית מקומית – הרשת מלאה באתרים של קהילות מקומיות. אתר קהילתי מציע שיתוף מידע בצורה אינטראקטיבית, מידע על הקהילה.

סוגיות גלובליות – אתרים שמקדמים מודעות ושתופי פעולה למען עניינים גלובליים שחוצים גבולות בין מדינות.

עיתונאות דיגיטלית – אתרים שמזמינים נוער להשתתף בתכנים, לשלוח חומרים מאמרים, כתבות של נוער במגוון נושאים. אתרים אלה מהווים חממת הכשרה לכותרים צעירים ובמה להשמעת קולם.

שוויון וגישה – אתרים העוסקים בסוגיות של צמצום הפער הדיגיטלי. יצירת שיח קהילתי ופיתוח מודעות כדי להתגבר על הפער בין אלה שיש להם גישה לאלה שאין להם.

שונות וסובלנות – אתרים שמעודדים סובלנות והבנה ונוצרו עבור נוער.,

העצמת נוער – הצעת הזדמנויות למעורבות בפעילויות של גופים שמטרתם להעצים בני נוער.

אקטיביזם של נוער - אתרים שמנהלים קמפיינים באמצעות נוער בנושאים שונים כמו למען הסביבה, מציעים לנוער מה ניתן לעשות לקידום נושאים שונים.

סוגיות ומגמות שזוהו בעקבות המיפוי:

השמעת קול הנוער – הנוער כיוצר ולא רק כצרכן ולא רק כצופה. השמעת קול בסוגיות אזרחיות כמרכיב חשוב במיוחד למתבגרים הנמצאים בתהלים עיצוב הזהות והבנת תפקידם בעולם. אתרים אזרחיים מציעים מגוון אפשרויות לנוער לביטוי ותקשורת.

זהות אזרחית – עידוד הנוער לבטא את עצמו וקידום יוזמות באינטרנט עוזר לעצב זהות אזרחית. חשיפה לרעיונות פוליטיים ועמדות מנוגדות מאפשר לנוער לקבל פרספקטיבה רחבה הרבה יותר באמצעות הרשת לעומת מה שמקבלים במסגרת המשפחה החברים או ביה"ס.

מיומנויות אזרחיות – האתרים מספקים הזדמנות לפיתוח מיומנויות מנהיגותיות וניהוליות כגון ניהול ישיבות, סובלנות לדעות אחרות, בניית צוותים, מיומנויות ארגון, איך לגייס כסף, הכשרה בגיוס תרומות ועוד.

אוריינות אזרחית – תרומה חשובה ביותר של הרשת היא בפיתוח ובניית אוריינות אזרחית. שלושת רבע מהאתרים מטרתם היתה לקדם ידע בנושא מסוים. מידע אזרחי און ליין כולל חומר רקע, הצעות לפתרונות. למרבה הצער רוב המידע הזמין אינו אינטראקטיבי ומוגש בצורה סטטית ללא ניצול הפוטנציאל של המדיום האינטרנטי.

אוריינות אזרחית נמצאה כבעלת קשר חיובי עם ערכים כגון סובלנות, מעורבות בקהילה, שנחוצים ביותר בחברה דמוקרטית..

לסיכום, הרשת מהווה מקור מידע עצום בסוגיות אזרחיות רבות ומגוונות ומשמשת לנוער למעשה כספרייה זמינה במגוון נושאים.

המלצות להמשך מחקר- יש לחקור כיצד בתי הספר ובכיתה מנצלים משאב יקר זה.

חשוב למצוא דרכים להשתמש בצורה מושכלת באתרים מסוג זה, לנצל את עושר המידע כדי לחבר את הנוער לחיי היום יום. כמובן שיש לעשות זאת תוך בחירה סלקטיבית מושכלת של האתרים.

מתוך:

Montgomery, K., Gottlieb-Robles, B. (2006). Youth as e-citizens: The internet contribution to civic engagement. *digital generations* (pp. 131-147). Retrieved July 15, 2011, from <http://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=-zShk3ifwysC&oi=fnd&pg=PA131&dq=youth+as+e-citizens+the+internet+contribution+to+civic+engagement&ots=kqK6mX4r43&sig=uwckDMRw2XsHSPJBF7TmjvPHWrU>.

סיכום התוכן ותרגומו לעברית: רותי אש